

1. Tutustuminen *Othellon* maailmaan draamakohtausten avulla I

(Opettajalle: Tämä tehtävä soveltuu parhaiten ryhmälle, joka joko lukee tai on lukenut koko näytelmän esityksen katsomisen lisäksi. Tehtävän tarkoitus on auttaa oppilaita saamaan ote draamatekstistä sekä tutustuttaa näytelmän henkilöihin. Tehtävä tarjoaa myös mahdollisuuden vertailla Yrjö Jylhän ja Michael Baranin suomennoksia. Kohtauksia on viisi, ja ne ovat eri kohdista näytelmää, joten myös näytelmän juonenkäänneet avautuvat jonkin verran tehtävän myötä. Samoista kohtauksista voi valmistaa myös useampia tulkintoja.)

Tutkikaa saamiinne suomennoksia ja sijoittakaa kohtaus vapaasti johonkin aikaan ja paikkaan. Voitte tehdä rohkeitakin ratkaisuja. Miettikää kuitenkin joitakin perusteluja valinnoillenne. Jakakaa roolit ja harjoitelkaa kohtaus. Ottakaa esityksenne pohjaksi se suomennos, joka paremmin tukee valintojanne. Tuokaa mukanaan hieman rekvisiittaa ja musiikkia, jotka tuovat esiin aika- ja paikkavalintojanne ja esittäkää kohtaus muulle luokalle.

Kohtaukset:

- 1) 1. näytös, 3. kohtaus: Othello, Desdemona, Brabantio, dogi/herttua, (senaattori)
- 2) 2. näytös, 3. kohtaus: Cassio, Jago, Othello, Desdemona
- 3) 3. näytös, 4. kohtaus: Othello, Emilia, Desdemona
- 4) 4. näytös, 3. kohtaus: Emilia, Desdemona
- 5) 5. näytös, 2. kohtaus: Emilia, Othello, Desdemona, Jago, Montano, (Gratiano)

Tutustuminen *Othellon* maailmaan draamakohtausten avulla II

(Opettajalle: Tämän tehtävän yksi tarkoitus on hieman helpottaa oppilaiden pääsyä *Othellon* maailmaan. Tehtävä on suunnattu sellaiselle ryhmälle, joka ei ole lukenut näytelmää. Siksi näyteltäviin kohtauksiin on valittu sellaisia, jotka avaavat henkilöiden tavoitteita ja tekevät tapahtumajuontaa tutuksi. Kohtauksissa on yhteensä 13 roolihenkilöä. Ratkaisujen vertaamiseksi olisikin hyvä, jos kustakin kohtauksesta tulisi enemmän kuin yksi tulkinta.)

Tutkikaa saamaanne dialogia ja sijoittakaa se mielessänne johonkin aikaan ja paikkaan. Saatte vapaat kädet, joten voitte tehdä rohkeitakin ratkaisuja. Tuokaa mukanaan hieman rekvisiittaa ja

musiikkia, suunnitelkaa ja toteuttakaa lavastus tai puvustus ja esittäkää kohtauksenne muulle luokalle.

Dialogit:

- 1) 1. näytös 1. kohtaus: Rodrigo ja Jago (BARAN s. 1-2)
- 2) 1. näytös 2. kohtaus: Jago ja Othello (BARAN s. 8-9)
- 3) 1. näytös 2. kohtaus: Brabantio ja Othello (BARAN s. 11-12)
- 4) 1. näytös 3. kohtaus: Herttua ja Brabantio (BARAN s. 13-15)
- 5) 1. näytös 3. kohtaus: Herttua, Othello, Brabantio; Desdemona ja Jago tulevat paikalle (BARAN s. 18-21)

I-II: Kansallisteatterin esityksen jälkeen:

Keskustellaan Baranin Kansallisteatterin ohjauksen sijoittumisesta aikaan, paikkaan ja kulttuuriin. Missä päin maailmaa ja minä aikana kaikki tapahtuu? (Kootaan puvustuksen, lavastuksen, rekvisiitan ja näyttelijöiden toiminnan vihjeistä eri tulkintoja.)

2. ”Jos kadotat sen tai annat pois, se aiheuttaa suuren onnettomuuden”

– huivin merkityksestä näytelmässä

(Opettajalle: Tehtävän tarkoitus on selventää oppilaille, mitä kaikkea huivin kautta ilmaistaan näytelmässä ja millaisia merkityksiä siihen latautuu.)

Tarkkailutehtävä **esityksen ajaksi**: seuraa, miten henkilöt käsittelevät huiivia ja missä kohtauksissa se erityisesti kiinnittää katsojan huomion.

Esityksen jälkeen: mietitään vastauksia seuraaviin kysymyksiin.

- a. Mikä on huivin merkitys
 - Othellolle näytelmän alussa
 - Desdemonalle
 - Emilialle näytelmän alkupuolella
 - Jagolle
 - Cassiolle
 - Biancalle
 - Othellolle myöhemmin
 - Emilialle näytelmän lopussa?
- b. Millaisia tunteita huivi nostaa henkilöissä esiin?
- c. Miten huivin välityksellä kuvataan näytelmän henkilöiden välisiä suhteita?
- d. Miten huivin kautta kuvataan henkilöiden muutosta?
- e. Miten huiviin liitetyt taikavoimat vaikuttavat näytelmän tunnelmaan?

3. Kuka on Othello ?

(Opettajalle: Tehtävä tähtää Othellon henkilökuvan syventämiseen. Alkuun voisi koota oleelliset tiedot Othellosta henkilönä näytelmän katsomisen pohjalta. Sarjaan Baranin suomennoksen repliikkejä voisi tarttua sen jälkeen. Mitä niistä nousee? Loppuyhteenvedossa voisi yrittää vastata seuraaviin kysymyksiin:

- Millainen sankari Othello on? Millainen hän on persoonana?
- Millainen asema Othellolla on näytelmän kuvaamassa yhteisössä?
- Miksi Othello niin helposti uskoo Jagoa?
- Miksi Desdemonan vakuuttelut uskollisuudestaan kaikuvat kuuroille korville?
- Mikä on Othellon heikko kohta?
- Mitä tapahtuu katsojan suhtautumiselle Othelloon näytelmän aikana: säilyykö se samanlaisena vain muuttuuko se?

Rodrigo: “Se rumilus on onnen poika
jos saa tytön.” s.3

Jago Desdemonan isälle: “Juuri nyt
parasta aikaa
tälläkin hetkellä
vanha musta ori
astuu valkoista tammaanne.
Se pirulainen tekee teistä
isoisän.” s. 4

Rodrigo Desdemonan isälle: “ - - tyttäresi --
on noussut kapinaan
kun on kauneutensa
älynsä
rikkautensa
ja onnensa
antanut muukalaiselle
kiertolaiselle.” s. 5

Jago Othellosta: “Eivätkä he löydä

millään hinnalla
parempaa miestä
johtamaan armeijaa.” s. 6

Brabantio: “Tyttö mitä menit tekemään

Sanoitko maurin kanssa
Kuka haluaisi olla isä.” s. 7

Brabantio: “Miten

niin ujo
kaunis
onnellinen tyttö
tyly miehille
ei kelvannut rikkaat
ei kiharapäiset
kaikkien pilkan kohdaten
on karannut kodistaan
pikimustan syliin
luo tuon
jota kaikki kauhistelevat
ja jonka näkeminen
ei ilahduta ketään.” s. 11

Othello: “Minä kerroin kaiken

lapsuudestani lähtien
aina kertomishetkeen saakka
Kuvailin vaikeudet ja kauhut
ja vaarat merellä ja maalla
miten selvisin hiuskarvan varassa
varmasta kuolemasta
miten vihamieheni
otti minut vangiksi
ja myi orjaksi
Miten pelastuin
Minne eksyin retkilläni
Kuivailin karut autiomaat
suuret luolat ja mahtavat rotkot --.” s. 18-19

Othello: "Hän rakastaa minua

kohtaloni takia

ja minä häntä koska hän sääli minua." s. 20

Herttua Brabantiolle: "Hyvä herra

jos hieno luonne on kauneutta

kirkkautta

niin vävyysi on kirkkaan kaunis

ei musta." s. 25

Jago: "- - on mahdoton ajatus että Desdemona

rakastaisi mauria kovin kauan - - tai

mauri Desdemonaa - - maurit ovat

himoissaan vaihtelunhaluisia - -." s. 27

Jago: "Vihaan mauria

Huhutaan

että hän olisi käynyt aviovuoteessani

En tiedä

onko se totta

mutta vaikka epäilenkin

toimin niin kuin se olisi." s. 29

Jago Othellolle: "Suo anteeksi mutta

jos joku

antaa rukkaset kosijoille

joilla on sama

rotu

ihonväri

asema

kuin hänellä itsellään

tekee vastoin sitä

mikä on luonnollista

Eikö siinä haise

oma tahto

Eikö luonnoton mieli siinä

synnytä rumaa sotkua. - -

hieman huolestuttaa

että kun hänen järkensä
haluiltaan palaa ennalleen
hän saattaa verrata sinua
maanmiehiinsä
ja ehkä katua.” s. 77

Othello: “Vaimoni on haukka

jota ei voi kesyttää
Jos päästän sen vapauteen
sydämeni säikeet katkeavat
Silti vihellän sen matkoihinsa
päästän myötätuuleen
annan sen saalistaa
itsekseni
Siksi kai
että minulla on eri ihonväri
enkä osaa puhella
hienosti kuin keikarit
tai siksi
että alan jo olla
elämäni illansuussa
vaikkakin kynnyksellä vasta.” s. 79

Othello: “Olenko enää edes mies

kun minulta viedään ase kädestä
Mutta mitä kunniasta
jos on kadottanut kunniallisuutensa
Menköön saman tien kaikki” s. 188

Othello: “Sana vielä ennen kuin menette

Pyydän
kun kirjoitatte näistä rikoksista
kuvatkaa minut sellaisena kuin olen
rumentamatta

kaunistelematta

Kuvatkaa mies

joka rakasti ehkä liikaa

muttei kovin viisaasti

joka ei ollut erityisen mustasukkainen

mutta tultuaan

meni aivan tolaltaan” (s. 192)

4. Kuka on Desdemona?

(Opettajalle: Tehtävän tarkoitus on etsiä näkökulmia Desdemonan hahmoon. Tehtävän aluksi voidaan koota yhdessä oleelliset faktat Desdemonasta esityksen katsomisen pohjalta. Tämän jälkeen henkilökuvaa voidaan syventää lukemalla oheiset repliikit ja keskustelemalla niistä.)

Loppuyhteenvedossa yritetään löytää vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

- Millainen on Desdemonan rooli näytelmän kuvaamassa yhteisössä?
- Miksi Othello ja Desdemona rakastuivat toisiinsa? Mistä syistä heidän liittonsa nähdään yhteisössä epäsovinnaisena?
- Miten Desdemona suhtautuu Othelloon eri tilanteissa?
- Mikä on Desdemonan heikko kohta?
- Millainen suhde Desdemonalla on Emiliaan?
- Miksi Desdemona puolustaa Cassiota niin kiivaasti?
- Pohdi Desdemonan viimeistä repliikkiä. Mikä on sen merkitys?

Desdemona: Isäni

huomaan
että kuuliaisuuteni jakautuu
Elämäni ja kasvatukseni
olen saanut sinulta
ja sinua tottelemaan vaatii
elämäni ja kasvatukseni
Olen tyttäresi
ja tottelen sinua
Mutta tässä on mieheni
Ja samalla tavalla kuin äiti
totteli sinua enemmän kuin isäänsä
täytyy minunkin
luulisin

totella nyt mauria
miestäni. s. 24

Desdemona: - - Minä rakastuin mauriin
elääkseni hänen kanssaan
Siitä todistaa
tämä suorastaan väkivaltainen voima sisälläni
Hän valloitti sydämeni
kaikella sillä mikä hänessä on hyvää
Näin Othellon kasvot hänen sielussaan
ja hänen maineensa ja rohkeutensa takia
haluan antaa hänelle onneni ja sydämeni
Jos nyt jään kotiin
kun hän lähtee sotaan
niin menetän oikeuteni rakastaa
ja aika käy pitkäksi
kun rakkaani on poissa
Antakaa minun lähteä hänen mukaansa s. 26

Jago (Cassiolle): - - kenraalin vaimo on uusi kenraali, pomomme on nyt
keskittynyt katselemaan ja ihailemaan vaimonsa kauneutta
ja suloisuutta, kerro kaikki rehellisesti hänelle,
rukoile häntä auttamaan, hän auttaa sinua saamaan hommasi
takaisin s. 66

Desdemona (Cassiolle): Älä pelkää
Saat paikkasi pian takaisin
Lupaan sen tässä
Emilian kuullen
Luota minuun
Jos lupaan olla jonkun ystävä
niin pidän lupaukseni loppuun asti

Mieheni ei saa minulta rauhaa
Valvotan häntä
ja kesytän hänet
kuin haukan
Puhun hänet näännyksiin
Sängystämme tulee koulu
Ruokapöydästäimme rippituoli
Mitä milloinkin hän tekeekään
heitän sekaan Cassion asian
Älä huolehdi
Puolestapuhujasi kuolee mielummin
kuin hylkää asiasi s. 71

Desdemona: Ehkä valtion ongelmat

Venetsiasta tullut viesti
tai ehkä saarella paljastunut
salajuoni
ovat sumentaneet häneltä
ajatuksen kirkkauden
Miehet suuttuu pikkuasioista
vaikka syy saattaa olla syvemmillä
Niinhän se on
Jos sormea särkee
niin vähitellen
kivun tunne leviää
myös terveisiin jäseniin
Ei
Miehet eivät ole mitään jumalia
Ei heiltä voi aina vaatia
samanlaista hellyyttä
kuin hääpäivänä s. 117

Desdemona (Othellolle)

Tämä in kauheaa
Miksi sinä itket
Minäkö olen aiheuttanut
nuo kyyneleet
Jos luulet
että se että sinut kutsutaan kotiin
on isän syytä
niin on väärin syyttää
siitä minua
Sinä menetit hänen ystävyytensä
mutta niin menetin minäkin s. 147

Desdemona: Minä en kai sitten

ole ansainnut
tulla kohdelluksi
tämän paremmin
Mutta mitä sellaista olen tehnyt
että hänellä olisi syytä tuntea
pienintäkään epäilystä
suurimmastakaan virheestäni s. 152

Desdemona: Jago kiltti
miten saisin mieheni takaisin
Hae hänet
En tiedä
miten olen hänet hukannut
Polvistun
Jos olen koskaan
tieten tahtoen
rikkonut hänen rakkauttaan vastaan
sanoin
ajatuksin
tai teoin
Jos silmäni
korvani
mikään aisteistani
on koskaan ihastunut
kehenkään toiseen
ja jollen nyt
ja tähän asti
ja aina
rakasta vain häntä
menköön kaikki
Hänen tylyytensä
voi viedä minulta hengen
mutta rakkauttani
se ei voi minulta viedä
Voinko sanoa
Huora
Minua kauhistuttaa
sanoa se sanakin
ja tekemään jotain sellaista
jonka jälkeen ansaitsisin

tuon nimen
ei minua saa
edes kaikki turhuus maailmassa s. 156

Emilia: Kunpa sinä et olisi koskaan
nähtykään häntä

Desdemona: Minä en sitä toivo
Rakastan häntä niin paljon
että hänen
tylyytensä
ja moitteensakin
tuntuvat rakkaudelta s. 163

Emilia: kuka sen teki

Desdemona: Ei kukaan
minä itse
Hyvästi
Puhu minusta hyvää miehelleni
Rakkaalleni
Hyvästi
(kuolee) s. 192

5. Jago

(Opettajalle: Tehtävän tarkoitus on pohtia Jagon roolia ja hänen merkitystään koko näytelmän kannalta.)

- Millaisia motiiveja Jagolla on teoilleen? Tutustukaa oheisiin katkelmiin ja kootkaa niissä esiin tulevat motiivit.
- Missä kohdassa näytelmää Jago on päässyt tavoitteeseensa?
- Miksi Jago onnistuu tuhoamaan kaiken?

Jago (Rodrigolle): Kolme kaupunkimme vaikutusvaltaisinta miestä anoi

paljain päin hänen edessään
että hän nimittäisi luutnantikseen
minut
Tunnen omat kykyni
ja voin vakuuttaa
että olen oikea mies sille paikalle
Mutta hän
korostaa vain omaa erinomaisuuttaan
ja suunnitelmiaan
vetoaa erilaisiin tekosyihin
puhelee sotaisia ja leuhkii
ja lopulta vastaa heille
Ei
Koska
hän sanoo
minä olen jo valinnut luutnanttini
Ja kuka se on
Se kirjanpitäjä
firenzeläinen
Mikael Cassio s. 1-2

Jago: - - Vihaan mauria

Huhutaan
että hän olisi käynyt aviovuoteessani
En tiedä
onko se totta
mutta vaikka epäilenkin
toimin niin kuin se olisi s. 32

Jago: Cassio rakastaa häntä
uskottavaa
Hän rakastaa Cassiota
Mahdollista kai
Mauri
vaikka en häntä voikaan sietää
on vahva kiltti ja hieno ihminen
hyvä mies Desdemonalle
Siltä vaikuttaa
Minäkin olen rakastunut Desdemonaan
enkä pelkästään siksi
että haluaisin minäkin
ottaa ja saada hänet
vaikka miksen voisi myöntää
että niin se on
vaan myös ruokkiakseni
sillä kostoani
Minä nimittäin epäilen
että tuo kaikkea himoitseva mauri
on noussut minunkin satulaani
Se on ajatus
joka raatelee vatsanpohjaani
kuin myrkky
Sydämeni ei saa rauhaa
ennen kuin ollaan tasoissa
Siis vaimo vaimosta

Ja vaikka en onnistuisikaan
teen maurin niin hirvittävän mustasukkaiseksi
ettei sitä pysty järjellä hillitsemään
Ja siksi
tartun nyt vyötäisiltä Cassiota
ja kerron Othellolle
mikä törkimys hän on
Pelkään nimittäin
että hänkin on käynyt sängyssäni s. 45-46

6 *Othello* tragediana

(Opettajalle: Sarjan tehtävänä on perehdyttää oppilaat tragediaan draaman lajina ja Shakespearen tragedioihin.)

a) **LIIKKEELLELÄHTÖ:** Luokassa käydään opetuskeskustelu sanan traaginen merkityksestä. Millaisia tapahtumia on arkipuheessa tapana luonnehtia traagisiksi? Etsitään samaa tai lähes samaa tarkoittavia sanoja (surullinen, järkyttävä, murheellinen, kohtalonomainen jne.).

b) Oppilaita pyydetään pohtimaan omaa tai lähipiirinsä elämää ja kirjoittamaan vihkoon, mikä siinä on ollut traagista. Kirjoitus tehdään vain itseä varten.

c) Tragedia

Tragedia ja komedia juontavat juurensa antiikin Kreikasta. Tragediat ovat murhenäytelmiä, joiden tarkoitus on Aristoteleen *Runousopin* mukaan saada katsoja tuntemaan myötätuntoa onnettomuuteen tai tuhoon ajautuvaa sankaria kohtaan. Katsojassa herännyt sääli ja pelko puhdistuvat tragediassa: katsoja vapautuu jännityksestä ja ahdistuksesta ja kokee nk. katharsiksen.

Tarmo Kunnas kirjoittaa katharsiksesta teoksessaan *Paha. Mitä kirjallisuus ja taide paljastavat pahuuden olemuksesta?* seuraavasti: “Kun katsoja on katsonut tragediaa, hän on kokenut oman - - kärsimyksensä ja itseensä kohdistuneen - - epäoikeudenmukaisen pahan ilman että olisi vahingoittanut itseään tai jäänyt pahan vangiksi. Hän on uskaltanut katsoa paha silmästä silmään ja näin kärsimyksen avulla viisastunut.”

Tragedian katsoja voi samastua tragedian sankareihin, koska he ovat inhimillisiä ja heissä on puutteita, kuten katsojassa itsessäänkin. Traaginen sankari sortuu usein hybrikseen – uhmakkaaseen ylimielisyyteen tai ylpeyteen – tai hän tekee virheen, joka johtaa tuhoisiin seurauksiin (nk. hamartia). Esimerkiksi Shakespearen tragediassa *Romeo ja Julia* Romeo väheksyy vaaraa osallistumalla Julian suvun juhliin. Pelkät olosuhteet eivät vie sankaria tuhoon vaan tragediaan tarvitaan sankari, joka on inhimillinen ja heikko ja joka tekee kohtalokkaisiin seurauksiin johtavia vääriä arvioita. *Hamletissa* nimihenkilö hylkää kirjansa, siis kaiken hankkimansa opin ja sivistyksen, ennen kuin omistautuu kostolle.

Aristoteles käyttää *Runousopissaan* käsitettä anagnorisis, jolla hän tarkoittaa sankarin totuuden hetkeä, sitä, jossa tietämättömyys vaihtuu tiedoksi ja sankari oivaltaa äkkiä asioiden todellisen laidan.

Tragedia on kukoistanut erityisesti antiikissa, Shakespearen ajan Englannissa ja 1600-luvulla Ranskassa, mutta sen merkitys kirjallisuuden kentässä on hiipunut: Yrjö Hosiainluoman *Kirjallisuuden sanakirjan* mukaan "laji on saanut tehdä tilaa varsinkin romaanitaiteelle". Silti moni myöhemmän ajan draamakirjailija on tullut tunnetuksi nimenomaan murhenäytelmien kirjoittajana. Näistä Hosiainluoma mainitsee mm. Henrik Ibsenin, Arthur Millerin ja Aleksis Kiven.

d) Shakespearen tragedioista

Tässä on keskitytty niihin, jotka on nimetty päähenkilön mukaan.

RIKHARD III (1587-1592)

Näytelmä pohjautuu todellisten Englannin kuninkaiden elämään, mutta on kuitenkin William Shakespearen mielikuvituksen luomus. Rikhard III on Shakespearen ensimmäinen kiehtova roistohahmo. Näytelmä alkaa kuuluisalla Rikhardin monologilla, jossa tuleva hirmuhallitsija erittelee pahuutensa syitä. Rampa ja rujo Rikhard raivaa häikäilemättömästi, lähimpänsä pettäen tiensä valtaistuinta kohti, mutta kuolee tragedian lopussa sotatantereella häntä vastaan nousseiden hyökkäyksessä.

HAMLET (1600-1601)

Hamlet on Shakespearen tunnetuimpiin kuuluva tragedia. Hamlet, Tanskan prinssi, saapuu kotiin isänsä hautajaisiin. Leskikuningatar avioituu miehensä veljen kanssa. Kun prinssi Hamlet kohtaa yöllä vartiossa isänsä haamun ja saa kuulla, että uusi kuningas on murhannut hänen isänsä, tulee nuoren ja lahjakkaan Hamletin elämä käännekohtaan. Hamlet hylkää entisen opiskelijaelämänsä ja keskittyy hautomaan kostoja, mikä saa hovin hänen ympärillään varpaille. *Hamlet* kuvaa nimihenkilönsä lisäksi muiden hovin nuorten – Hamletin rakastetun Ofelian ja tämän veljen Laertesin – elämää juonittelujen ja vakoilun ilmapiirissä, ja siksi näytelmän voi rinnastaa *Romeo ja Julia* -tragediaan. *Hamlet* päättyy kaikkien keskeisten henkilöiden kuolemaan. Anthony Holdenin mukaan *Hamletista* lähtien " -- Shakespeare kertoo meille tarinoita mahtavista miehistä ja heidän kohtalokkaista puutteistaan ja tuo silmiemme eteen ihmisen iankaikkisen heikkouden".

KUNINGAS LEAR (1605)

Kuningas Lear on kuvaus vanhasta kuninkaasta, joka luovuttaa valtansa tyttärilleen mutta haluaa turhamaisuuksissaan samalla mitata heidän isänrakkauttaan. Vanhimmat tyttäret, Regan ja Goneril, vakuuttavat ylitsevuotavasti rakkauttaan vanhaa isäänsä kohtaan, kun taas nuorin – Cordelia, kuninkaan lempilapsi – kieltäytyy ylisanoista, mistä seuraa, että kuningas hylkää nuorimmaisensa.

Cordelia avioituu ja muuttaa Ranskaan. Learin Englantiin jäävät tyttäret perivät kuninkaan omaisuuden mutta eivät halua osoittaa vieraanvaraisuutta tai huomiota Learille itselleen. Tästä vanha kuningas murtuu ja menettää järkensä. Learilla on tukijoita, mutta hekään eivät voi pysäyttää valheiden, petosten ja rikosten kierrettä, johon ovat sekaantuneet niin Gloucesterin jaarlin äpäpäpoika Edmund kuin Learin tyttäret Goneril ja Regan.

Ennen näytelmän synkkää loppua kuningas Lear ja hänen tyttärensä Cordelia päätyvät sovintoon.

MACBETH (1606)

William Shakespearen suuret tragediat – *Hamlet*, *Othello*, *Kuningas Lear* ja *Macbeth* – seurasivat toisiaan nopeasti, vain noin puolentoista vuoden välein. *Macbeth* on niistä lyhin, puolet *Hamletin* mitasta.

Macbeth sijoittuu Skotlantiin. Macbeth palaa näytelmän alussa ystävänsä Banquon kanssa voittoisana taistelusta ja saa kuulla noitien ennustuksen: he ennustavat, että Macbeth saa ensin haltuunsa kreivikunnan ja että hänestä myöhemmin tulee kuningas. Ennustus ei jätä Macbethia rauhaan vaan hän alkaa vaimonsa kanssa suunnitella kuninkaan murhaamista. Tilaisuuden tultua Macbeth toteuttaa aikeensa ja lavastaa kuninkaan henkivartijat syyllisiksi.

Kuninkaaksi kruunattu Macbeth jatkaa hirmutöitään ja vainoharhaisuuttaan surmauttaa mm. Banquon. Kuitenkin Macbethin valtaa syyllisyydentunto, ja hänen mielialansa synkkenee synkkenemistään: Macbeth kärsii unettomuudesta ja alkaa nähdä harhoja, esimerkiksi Banquon hahmon tuolissaan. Kuningattarelle käy samalla tavalla: hän alkaa pestä käsiään pesemästä päästyään. Vaimo kuolee, ja Macbeth jää yksin.

Skotlannin hirmuhallintoa Englantiin paenneet hyökkäävät Skotlantiin. Macbeth kuolee taistelussa oman armeijansa ja hovinsa hylkäämänä.

Kohdissa 3c ja 3d on käytetty lähteenä seuraavia teoksia:

– Anthony Holden, *William Shakespeare* (Gaudeamus 2003)

- Yrjö Hosiainluoma, *Kirjallisuuden sanakirja* (WSOY 2003)
- Tarmo Kunnas, *Paha. Mitä kirjallisuus ja taide paljastavat pahuuden olemuksesta* (Atena 2008)
- Anne-Maria Mikkola et al., *Äidinkieli ja kirjallisuus. Käsikirja* (WSOY 2004)
- lisäksi Shakespearen näytelmien nimiä hakusanoina käyttäen on luettu Wikipedian artikkeleita 11.9.2008

d *Othello* tragediana – opetuskeskustelu

(Opettajalle: Aihetta on hyvä pohtia ensin ryhmissä tai parin kanssa.)

1 Kenen kohtalo kosketti teitä eniten *Othello*ssa? Kenen puolesta pelkäsitte tai ketä säälitte?

Keskustelkaa katharsiksesta.

2 Millä lailla ja keissä *Othello*ssa tulee ilmi hybris? Millaisia virheitä henkilöt tekevät? Mikä on Othellon heikko kohta? Entä Desdemonan ja Emilian? Keskustelkaa sankarien virhearvioinneista (hamartia).

3 Missä kohdassa on *Othellon* anagnorisis, totuuden hetki? Keskustelkaa siitä, kuinka totuus tulee ilmi *Othello*ssa. Mitä sen ilmitulosta seuraa? Pohtikaa Othellon, Emilian ja Jagon reaktiota.

4 Verratkaa *Othello*a Shakespearen muihin suuriin tragedioihin. Mitä yhtäläisyyksiä ja eroja havaitsette?

5 “Ei mies - - ole mustasukkainen,

koska siihen on syy

vaan siksi

että on mustasukkainen.

Se hirviö

siittää ja synnyttää itse itsensä.”

Keskustelkaa näiden Emilian Desdemonalle lausumien sanojen pohjalta mustasukkaisuudesta tragedian aiheena.

Miten Shakespearen tragedia koskettaa nykyihmistä?

7. Tunteen kuvia: luova kirjoitustehtävä

(Opettajalle: tehtävän tarkoitus on antaa oppilaille mahdollisuus eläytyä Othellon henkilöhahmoihin **luovan kirjoitustehtävän** kautta. Jos tehtävän haasteellisuutta haluaa lisätä, oppilasta voi pyytää kirjoittamaan jälkikäteen tekstiin **johdannon**, jossa hän erittelee, millaisia keinoja hän on käyttänyt tuodakseen esiin henkilön persoonaa tai tunnetilaa.)

Selaile *Othellon* käsiohjelmaa ja valitse sieltä yksi kuva. Eläydy kuvan henkilön/henkilöiden tilanteeseen ja tunnetilaan. Kirjoita kuvan pohjalta vapaamuotoinen teksti, esim. monologi, dialogi tai tajunnanvirtamainen teksti.